

שם עולם

ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת (ישעיה נה)

מתורת גדולי ישראל שלא זכו להשאיר אחריהם זרש"ק

פרשת וישלח ה'תשפ"ד

בס"ד גליון 8

עד עת החורבן, והגם שהיה זמן שהיה אדום תחת יד ישראל זה היה זמן מועט. והב', מזמן שנחרב הבית עד עת קץ שעשו במעלה גדולה ואין מעלת ישראל נכרת לפניו, והוא שרמזו באומרו "ארצה שיער" בפת"ח תחת האל"ף להראות מדרגה עליונה. והג', בימים המקווים לנו שתהיה אדום ירשה, והוא אומרו "שדה אדום" כשדה תחרש.

אור החיים הקדוש
רבי חיים בן עטר | ט"ו בתמוז ה'תק"ג

קטנתי מכל החסדים וכו' (לב יא)

יש לפרש עפ"י מ"ש בספר 'דרך אמת', כי החסד נקרא גדולה והגדלות הוא מצד החסד המים המשפיעים שדרכם להגדיל לכל דבר וכו', והגדלות דקדושה הוא להגבות לבו בדרכי ה' להשתוקק תמיד באהבה גדולה לעבודה ככוסף וכו', כי החשק ואהבה בדבר הבורא יתברך אין לו סוף כמו שהוא אין סוף ב"ה וכו'.

ואם שזה גבהות אבל אדרבא זה הותר כי זה מביאה לדביקות הבורא יתברך יותר, וכל יותר שמתדבק בהשם יתברך יותר מרגיש בשפלותו ודלותו עד שיביא לאין לגמרי כמ"ש השל"ה בדברי משה רבינו ע"ה, ואנחנו מה, לרב דביקות השם יתברך.

נמצא הגבהות הוא מצד השפלות, שדומה לו תעיד שעדיין לא עבד השם יתברך כלל, ורוצה לעבדו ולהיות שפל יותר לפני השם יתברך, וזה בקדושה ובטוב.

ע"כ דה"ק והיי' קטנתי מכל החסדים וכו' הגבהות דקדושה מביאני לידי השפלות, וכך הוא המדה הגבוהה דקדושה דווקא, והבן. שבת מיהודה
הרב יהודה גרינוואלד בן הרב יהושע פאלק | י"ט אדר ה'תר"פ

ויקרא יעקב שם המקום פניאל כי ראיתי אלוקים פנים אל פנים ותנצל נפשי ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צלע על ירכו (לב לא-לב)

'פניאל' ו'פנואל' - מאי קא משמע לן?

המשנה בברכות אומרת "הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אומר ברוך שעשה נס לאבותינו במקום הזה". הגמרא (ד) מביאה מקור לדין זה מיתרו שאמר "ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה" וגו'. ונפלא, שאין בדברי הגמרא כדי להוות מקור לדין שיש לברך באותו המקום ש נעשה בו הנס, כי הלא יתרו בא אליהם למדבר, ולא למצרים. ומהרש"א נדחק לבאר, שהניסים שליוו את עם ישראל בקביעות במדבר, הם כהמשך לניסי יציאת מצרים.

ובס"ד, נראה לי מקור ברור מן הפרשה, לאחר שהמלאך נאבק ביעקב אבינו, נאמר "ויקרא יעקב שם המקום פניאל כי ראיתי אלוקים פנים אל פנים ותנצל נפשי ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צלע על ירכו", וברור, שכוונת יעקב הייתה לקרוא למקום בשם שיזכיר את זכר נס הצלתו, וכשיעבור שנית באותו המקום, יברך על ניסו.

ומכאן מקור לכך שגם בניו צריכים לברך, כי נתבונן יעקב קורא למקום 'פניאל', אך לתורה חשוב לידע אותנו בפסוק הבא, שבעת הזו שם המקום 'פנואל', ומדוע? כדי שכשצאצאיו של יעקב יעברו באותו מקום, ויראו ששמו 'פנואל', יזכרו שבתורה נאמר שיעקב קרא שם המקום 'פניאל' - ומתוך כך יעמדו גם הם ויברכו על הנס

וישלח יעקב מלאכים (לב ד)

פירש רש"י מלאכים ממש, ויש לדקדק מפני מה לא שלח אנשים. ונ"ל דהנה כתיב באנו אל אחיך אל עשו, וע' פרש"י שפי' שהיית אומר אחי הוא אבל הוא נוהג עמך כעשו הרשע, ולכאורה הפשטות משמע דאמרו דהוא אחיו ולא כפרש"י, ונ"ל ע"פ מה שפי' רש"י ויצר לו שמא יהרוג הוא את אחרים, וראיתי מפרשים דאחרים היינו ר"מ דנקרא אחרים כדא' בגמ' הוריות (י"ג ע"ב) ונפיק מנירון קיסר, וזהו שהיצר לו שע"י שיהרוג את עשו לא יוכל לצאת ממנו ר"מ.

והיינו דיעקב לא רצה לעשות מלחמה עד אשר ידע אם לא נטמן בתוכו ניצוצות קדושות, ולכך שלח מלאכים ממש לחקור על זאת ולא הי' סגי באנשים בעלמא, ועי' מש"כ במקור"א על הפסוק (בראשית י"ד י"ד) וישמע אברם כי נשבה אחיו דקאי על ניצוצות קדושות שהיו טמונים בלוט מלכות בית דוד ולכך קאמר אחיו עיי"ש, וה"ד באנו אל אחיך אל עשו דיש שם גם אחיך דקאי על נשמת ר"מ.

ובזה א"ש לשון וגם הולך לקראתך, דלכאורה קשה דלא שייך לפתוח בלשון וגם, אבל להנ"ל א"ש דכבר השיבו לו על דבר אחד, וזאת היתה תשובה שניה ושייך שפיר לשון וגם, ודו"ק.

מגדלות מרקחים
הרב לוי יצחק גרינוואלד בן הרב משה | כ"ו בניסן ה'תש"מ

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה

שעיר שדה אדום (לב ד)

צריך לדעת אומרו "לפניו" ללא צורך. גם למה הוצרך לומר תיבת "אחיו", כי ידוע הוא שעשו הוא אחיו, גם למה הוצרך להזכיר "ארצה שעיר שדה" וגו', כי השליחות לא ישתנה אם יהיה שם או במקום אחר, ועוד דקדק לומר "ארצה" ולא אמר לארץ, והגם שאמרו ז"ל (יבמות דף יג.) "כל מקום שצריך למ"ד" וכו', אף על פי כן הלא דבר הוא שגורם שינוי.

אכן כוונת הכתוב היא, לתת טעם לאומרו "וישלח מלאכים", למה ישתמש במשרתי עליון ללא צורך, כי יכול עשות הדבר על ידי משרתי אדם גם בני איש, לזה אמר: "לפניו", פירוש, לצד היותם "לפניו" דן כי הורשה להשתמש בהם לאשר יצטרך להם בדבר שאין יכול עשות על ידי בני אדם. ואמר, כי הוצרך להם לצד שהשליחות הוא "אל עשו" והוא אדם גדול, כידוע לפי דבריהם ז"ל (ב"ר פ' ע"ה), ושליחות אחרים אפשר שלא יחשיב אותם להשיבם, או אפשר שיקדים להכותם מבלי השב ויבא על יעקב כאשר ידאה הנשר, מה שאין כן המלאכים. גם באמצעות שליחותם יפחד, ורבה לבבו בראותו צבא השמים, וכאומרם ז"ל (שם): "מהם לבושי אש ורוכבי סוסים" וכו'. עד כאן. שבזה ירא לבל עשות רע. ואומרו "אל אחיו", פירוש, טעם השתדלותו בשליחות זה בדרך שלום ורבנות, לצד היותו "אחיו", והיה חש שלא יכנס עמו במלחמה, שמא יעמדו לו זכות אבותיו.

או ירצה על זה הדרך "אל עשו" - שהוא שונא, "אל אחיו" - שאינו שונא. פירוש, שיעשו השליחות לערך אשר ימצאוהו: אם ימצאוהו שהוא שונא - תהיה השליחות באופן א', ואם יראו כי הוא אחיו - תהיה השליחות באופן אחר, ודבר זה לא יוכלו הבין זולת המלאכים כי האנשים יכול להטעותם. (עי"ש ביאור נוסף).

ובדרך רמז יכוון הכתוב לרמוז ג' זמנים שישתנו בהם בני עשו: הא', יהיו יעקב ועשו במדת האהבה, והוא אומרו "עשו אחיו", וזה היה

שנעשה ליעקב. ונמצא מקור לדין המשנה, שיש לברך במקום שנעשה בו נס לאבותינו.

חיי לבב
הרב אריה לייב היימן בן הרב נחום איסר | כטי' סיון ה'תשע"א

קח נא את ברכתך אשר הבאת אליך (לג יא)

בכל הוצאות החומשים של השנים האחרונות, ולא רק אלו שנדפסו במהדורת צילום, אלא גם הנדפסים מחדש, נדפסו ומיותרת ברש"י שבפרשתו, המשבשת את הפירוש בדבריו.

על הפסוק "קח נא את ברכתך אשר הבאת לך" (בראשית ל"ג, י"א), כותב רש"י [ונכתבהו כפי שנדפס בטעות בכל המהדורות], "ברכתך: מנחת, מנחה זו הבאה על ראיית פנים ולפרקים אינה באה אלא לשאילת שלום וכל ברכה שהיא לראיית פנים כגון ויברך יעקב את פרעה".

על פי הכתוב כאן, בא רש"י ללמדנו, שמנחה זו באה בשני אופנים, או על ראיית פנים, ולפעמים באה מנחה זו רק לשאילת שלום... (?) הפירוש נראה על פניו פשוט וקל להבנה. אך רש"י שולח אותנו למקום נוסף ששם אמורה להיות אותה משמעות, בפסוק "ויברך יעקב את פרעה".

הבה ונראה מה כתב שם רש"י: "ויבא יוסף את יעקב אביו ויעמדהו לפני פרעה ויברך את פרעה" (בראשית מ"ז, ז). וברש"י - "ויברך יעקב. הוא שאילת שלום כדרך כל הנראים לפני המלכים לפרקים". משמעות אחרת לגמרי, שאילת שלום, הבאה כשנראים לפרקים...!!!

ואם כן, האות ו ברש"י שבפרשתו, טעות היא, ומטעה את הפשוט, והפירוש הוא כך: "ברכתך. מנחת, מנחה זו הבאה על ראיית פנים לפרקים, אינה באה אלא לשאילת שלום...".

ותיתי להם, למהדורת ארטסקרול, שבחמשה חומשי תורה עם תרגום לאנגלית, מחקו את הטעות, והצדיקו את דברי רש"י הצודקים מעיקרא. במהדורת המאור, החלו בתיקון, בציון פסיק אחרי תיבת ולפרקים, אך עיקר נשאר בספר, ואת האות המיותרת השאירו.

נתיבות אגם
הרב אברהם מאיר גלאנצר בן הרב יצחק | ט' תמוז ה'תשע"ז

ויחן את פני העיר (לג יח)

פסיקתא בראשית פ' י"א אברהם שלא כתוב בו שמירת שבת כו', אבל יעקב שכתוב בו שמירת שבת שנאמר ויחן את פני העיר, נכנס עם דמדומי חמה וקבע תחומין כו', פירוש שהמודד וכלתה מדתו תוך העיר אין לו רק עד מקום שכלתה מדתו, אמנם בתוספות פירשו דבין בה מהלך כולה, דהעיר לזה נחשב כד' אמות, וכן פסק רמ"א סימן ת"ח. ופירש האבן העזר דדוקא בשבת בה מבעוד יום באויר מחיצות, וכמו דחלקו בין ספינה לדיר וסוהר ביצא חוץ לתחום יעו"ש שמוכרח כן מדברי תוספות בדף נ"א, ולזה יעקב שלמה מדתו תוך העיר ולא חנה רק פני העיר, ולא הלך חוץ לתחום אף תוך העיר משום דאע"ג דלן בה הואיל ולא שבת באויר מחיצות מבעו"י וזה שנכנס עם דמדומי חמה ודו"ק.

והציור בזה, דבאמת כמו שלהחי די במזון מהצומח והמדבר ניזון מהחי, כן נפש המשכלת מבני נכר די לו בשבע מצות, אולם נפש הישראלי מקורו ממקום גבוה חלק ד' ממעל אם אין לו כל התורה בכללה ופרטה אז אינו בחיותו. כי עם הישראלי המה מעון ומכון לאלקות בעולם השפל ואין השכינה שורה אלא באלפי רבבות ישראל, וזה סו"ד מה שאמרו ש"ס רבוא המה כללות הפרצופים, ולכן אברהם חפש להפיץ שיטתו ודיעותיו באלקות לכל באי עולם, באשר חשב כי הוא יחיד, ואח"כ ראה כי ישמעאל יצא ממנו, ולכן נטע אשל

להכניס כל באי עולם לברית, ואמרו בריש עו"ג שני אלפים תורה מוהנפש אשר עשו בחרן דשעבידו לאורייתא. וגם היה זה בכוונה שהלך למצרים מקום החכמה והחרטומים לפלפל ולקרנם לשיטותיו באחדות ובתורה.

לא כן יעקב ראה שמטתו שלמה ובזרעו די שיהיו מעון ומרכבה לשכינה, וכמו שהבטיחו וראה שד' נצב עליו, ראה להיפוך, כי בניו יהיו נפרדים מעמים אחרים, מוגבלים בתחום, ואף ללבן חותנו הניחו בטעות וכעס על רחל שגנבה התרפים להבדילו מעו"ג, כן במצרים היו יושבים בארץ גושן נפרדים מהעמים.

וכן לדורות באומה אין מקבלין גרים בימי דוד ושלמה שזה הכרח או למקנא לגדולתם, וזה מליצתם שאברהם קיים עירובי תבשילין, להכניס אורחים ולקבל גרים תחת כנפי השכינה, אבל לא קבע תחומין שמא ימנע אחד מלבוא לשמוע דיעותיו. לא כן יעקב קבע תחומין. להגביל ולתחום בין עם ישראל לעמים.

ולכן במרה עדיין לא איפקוד אתחומין, משום שהיו נוסעים במחלוקת ולא היו ראויים להיות משכן לאלקות עד כי הארה האלקית תהא די להאיר לעולם השפל, ולכן לא ניתן מצות תחומין, אבל בסיני איפקוד על תחומין, שיוחן ישראל והיו ראויים לקבל התורה ואז ניתן תחומין כמו ליעקב שלכן אמר וישכון בטח בדד עין יעקב.

וזה שאמר הנביא אם תשיב משבת רגליך זה על תחומין, כמוש"כ ז"ל סוף פרק מי שהוציאווה והאכלתיך נחלת יעקב אביך זה יעקב שקבע תחומין וזכה למדה בלא גבול, ופרצת ימה וקדמה בשכר שהוא קבע גבול ותחומין וזכה לנחלה בלא גבול ודו"ק היטב.

משך חכמה
הרב מאיר שמחה הכהן בן הרב שמשון קלונימוס קלמן | ד' אלול ה'תרפ"ז

ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ (לד א)

פירש"י בת לאה ולא בת יעקב, אלא על שם יציאתה נקראת בת לאה שאף היא יצאנית היתה. צריך להבין אמותינו הקדושים למה יצאו ועל מה יצאו הא כל כבודה בת מלך פנימה. גם על מש"כ רש"י עה"פ ואחד עשר ילדיו, ופרש"י ודינה היכן היתה נתנה בתיבה ונעל בפני" שלא יתן בה עשו עיניו לכן נענש יעקב שמנעה מאחיו שמא תחזירו למוטב "ונפלה ביד שכם". מאד יפלא למה יגיע עונש גדול כזה ליעקב הרי הי' כוונתו לשמים שלא תלמוד ממעשיו ומדרכיו המקולקלים ועל כן שפיר מנעה ממנו.

אלא י"ל דחדא מתורצת בחברתה דמציינו גבי שרה אמנו שאמרו חז"ל עה"פ ואת הנפש אשר עשו בחרן, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים, ובוודאי כן עשתה גם לאה בצדקתה, וזה הי' ענין יציאתה לחוץ ללמד תועים בינה ולהדריכם ולהורותם דרך ה', וכאמה כן בתה ג"כ היתה כוונתה של דינה לראות בבנות הארץ על אופן הנ"ל שתביאם תחת כנפי השכינה.

ומזה מחשבתו של יעקב נכרת מתוך מעשיו שלא מיחה לה ולא חשש שתלמוד ממעשיהם הרעים ותפול במצודתם, כי הי' בטוח לבו בה' על זרעו שלא יאונה להם מכשול כיון שכוונתם לשמים, ובגלל כן נחשב לו חטא למפרע מה שמנעה מעשיו אחיו, דאם אמנם נכון לבו ובטוח הוא בדינה שלא תזיק לה השפעת היציאה לחוץ מדוע הכניסה בתיבה להחביאה מפני עשו אדרבה שמא תחזירו למוטב ולפיכך היתה מדת העונש כל כן מרובה שנפלה ביד שכם שנגרם הדבר מכח יציאתה, והבין.

כונת הלכ
הרב הלל ליכטנשטיין בן הרב ברוך | כ' תמוז ה'תשל"ט

לזרע בר קיימא: חיים שמעון בן לאה, דניאל בן גאולה, כמוס בן פלילה, אלעזר מנחם בן חסיה, לוי בן גאולה. לע"נ: חיים בן יהודה, שמעון ישראל בן מאיר צבי, חנה בת ראובן, דבורה לאה בת ברוך, יששכר בן כמיסה, גד בן ז'והרה, אליהו בן הלנה, מרים בת משילדה. לזיווג הגון: הודיה בת רות.

יו"ל ע"י מערכת 'שם עולם' | ניתן להקדיש לע"נ ולזכות בזש"ק בנדרים פלוס תחת השם קרן יד לתורה בקטגוריית עלון 'שם עולם' | להרשמה לרשימת התפוצה ובכל עניין ניתן לפנות במייל cho0533161136@gmail.com ובטלפון 053-3161136